אין כופין את המוכר למכור וזימנא אחריתי ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור אמר מר הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין את המוכר למכור וזימנא אחריתי פשיטא מהו דתימא מצי א"ל מידע ידעת דאנא לנפשאי שקילנא ופנחיא בעלמא הוא דקבעינא וחזי בכדי לא שדינא אלא אדעתא דכתב ליה שטרא אחרינא קא משמע לן דאמר ליה עניינא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחרינא ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור פשיטא [א]לא צריכא דאמר להו לסהדי קמיה דידיה חזו דשטרא אחרינא קא בעינא מהו דתימא מצי א"ל אמינא שטרא מהיאך דקא שקלת בשמיה קאמרת קא משמע לן דאמר ליה להכי טרחי ואמרי להו לעדים קמך דמינך הוא דקא בעינא רב כהנא יהב זוזא אכיתנא לסוף אייקר כיתנא זבניה מרוותיה דכיתנא אתא לקמיה דרב א"ל מה אעביד איזיל אישקיל זוזאי א"ל אי כי קא זבני אמרי האי כיתנא דכהנא הוא זיל שקול ואי לא לא תשקול כמאן כבני מערבא דאמרי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות אטו מי יהיב רב כהנא ארבע ושקיל תמני כיתנא ממילא הוא דאייקר מיגזל גזלוה ותנן [א]כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמרי התם אמנה הואי ולא משכיה רב כהנא לכיתנא ורב לטעמיה [ב]דאמר רב [ב]עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים:

מתני' [ג][ג]הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו (א) למדי [ד]לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו [ה]אבל נותן לשליח בית דין [ו]ואם מת יחזיר ליורשיו [ז]נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש [ה]מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה [ו]חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן [ח]אינו צריך לילך אחריו [ט]נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה פרוטה בקרן [י]צריך לילך אחריו [ז]נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי

אין כופין את המוכר. לחזור ולכתוב שטר מכירה אחר ללוקח שהיה לו להתנות ולהודיעו כתוב שטרי בשם ריש גלותא שאם יצאו עסיקין ארצה להם שהוא של ריש גלותא וכתוב לי שטר אחר בשמי שלא יבאו היום או למחר יורשי ראש גולה לתובעה ממני: **ופנחיא בעלמא הוא דבעינא.** כלומר להגלה נתכוונתי. פנחיא לשון חוזק וחבירו בהאשה [שלום] ביבמות (דף קטו:) לפנחיא שבקיה גבי מלא כלי וכתוב עליו קו"ף קרבן מ"ם מעשר תי"ו תרומה: **עניינא.** תנאי: **דאמר להו לוקח לסהדי קמי מוכר חזו כו'.** ובהדי מוכר גופיה לא אתני: **אמינא שטרא אחרינא מהיאך כו'.** אני הייתי סובר שאתה אומר לעדים בעינא דנכתוב לי שטרא אחרינא ריש גלותא: **זבניה מרוותא דכיתנא.** על מנת ליתן דמיהן שהן לוקחין לרב כהנא: **לא תשקול.** משום רבית: **כמאן כבני מערבא.** בתמיה. כלומר דאמרינן מי הודיעו ללוקחין שיקנו מעותיהן לרב כהנא לפיכך לא זכה כהן: **אטו.** מאי איכפת לן בהקנאתן וכי רב כהנא עתיד ליטול מעות היה ויטול רבית שנתן לו ד' ויטול ח' והלא פשתנו היה נוטל וכל מקום שהיה שם שלו היה ואלו שמכרוהו גזלוהו מיניה ומשלמים כל דמיו ביוקר כשעת הגזילה וכשעת הגזילה כבר הוקר: **אמנה הואי.** שנתן להם מעות באמנה ולא היה להם פסקן כשקבלו דמים והתנו עמו כשער הזול ליתן לו כל השנה בשער זה דתנן (ב"מ דף עב:) יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה: **ורב.** דאסר ליה למשקל זוזי: **לטעמיה דא"ר.** באיזהו נשך (ב"מ סג.) עושין אמנה ליתן מעות על השער של זול של עכשיו: **בפירות.** לקבל פירות בשער היוקר: **ואין עושין אמנה בדמים.** כשבא לשער היוקר לקבל פירותיו אסור ליתן לו מוכר דמים של עכשיו דמיחזי כרבית דיהיב ליה תרתי סלעים ושקיל ארבע: **מתני' ונשבע לו.** על שקר והודה: **יוליכנו אחריו אפילו למדי.** דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו דכתיב לאשר הוא לו וגו' (ויקרא ה) וגבי נשבע לשקר כתיב: **לא יתן לא לבנו.** של נגזל להוליכו לנגזל שאם יאנסוהו חייב להחזיר דלא הוי השבה עד דמטי לידיה כדאמרן: **לשליח ב"ד.** תקנתא הוא דעבוד רבנן מפני תקנת השבים שלא נחייב לזה להוציא מנה בהוצאת הדרך: **ואם מת.** נגזל יחזיר גזלן ליורשיו דנגזל: **ולא נתן לו את החומש.** או שמחל לו נגזל על הקרן לאחר שהודה לו ולא מחל לו על החומש או שמחל לו על זה ועל זה כו': **נתן לו את הקרן.** לאחר שנשבע והודה ונתחייב קרן וחומש נשבע לו שבועה שניה על החומש שנתנו לו והודה: הרי

[ה]**כגון** דאודעינהו לדידיה ואודעינהו נמי לסהדי. תימה אם כן אמאי צריך לדחוק את ריש גלותא שיכתוב לו שטר יכתבו לו עדים כיון שיודעין שהוא קונה לעצמו וי"ל כגון דלא בעו עדים למיכתב ליה שטרא אחרינא: **יהב** זוזי אכיתנא. השתא ס"ד דאיירי דמשך נמי ופקדון בעלמא הוא דהוי גביה: **כמאן** כבני מערבא דאמרי מי הודיעו לבעל חטין כו'. כלומר ומשום הכי אי לאו דאודעיה ללוקח כי קמזבין דהאי כיתנא דכהנא הוא נמצא דכהנא לא קני להנהו מעות דאיהו לאו אדעתא דהכי יהבו ליה מעותיו ואי שקיל כהנא מידי דמרוותייהו ה"ל כאילו מדידהו יהבו ליה ומחזי כרבית: **התם** אמנה הוא. פי' בקונטרס שנתן להם המעות באמנה ולא היה להם פסקן כשקבלו המעות וקשה דאם כן היכי מסיק רב לטעמיה והא בכה"ג אפילו רבי ינאי מודה דאסור לקבל המעות כיון שלא היה לו פירות באותה שעה שהוא פוסק עמו דהא דאמר ר' ינאי מה לי הן מה לי דמיהן היינו דוקא כשיש לו פירות באותה שעה שהוא פוסק עמו ורב אפילו בכה"ג אוסר לקבל מעות אלא פירות דוקא דהא בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סג. ושם[ט]) מייתי דרבי ינאי אברייתא דרבי אושעיא דהיה נושה בחבירו מנה והלך על גורנו ואמר לו תן לי מעות שאני רוצה ליקח בהן חטין אמר ליה חטין יש לי כו' עד וכולן יש לו מותר אין לו אסור וקאמר התם ש"מ איתא לר' ינאי דאמר מה לי הן מה לי דמיהן משמע דר' ינאי דוקא כי יש לו מותר ובכה"ג פליג רב ומיהו יש ליישב פי' הקונטרס דהתם דוקא דאיירי בהלואה לא שרי רבי ינאי אלא כשיש לו פירות דוקא אבל זביני אמר התם דפוסקין על שער שבשוק אפילו אין לו והיינו אמנה בפירות ומה שפירש בקונטרס [התם] דרבי ינאי מתיר דמיהן שאין מעות ממש אלא דוקא פירות דומיא דההיא דברייתא יין דמי חטים וכן יין דמי שמן שמן דמי יין דלא מחזי כרבית אבל מעות אסור אין נראה דהכא בשמעתין מוכחא דאפילו זוזי מותר לקבל והלכה כרבי ינאי כדמוכח התם: **הגוזל** מחבירו שוה פרוטה ונשבע כו'. כגון שנשבע מעצמו דאין ב"ד משביעין אלא בטענת שתי כסף והודאה שוה פרוטה ואפילו [ט]בשבועה עצמו מיחייב חומש כדמוכח בשילהי פירקין ובמס' שבועות (דף לו:) תנן נמי שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד [מפי עצמו] א"נ איירי בטענו שתי כסף והודה לו שוה פרוטה[י]: **אבל** נותן לשליח ב"ד. פי' הקונטרס מפני תקנת השבים שלא נחייבנו להוציא מנה בהוצאת הדרך משמע מתוך פירושו דנותנו לשליח ב"ד והוא שומרו בידו עד שיבא הנגזל ואין נראה חדא דלישנא לא משמע הכי דלאמאי נקט שליח ב"ד הל"ל אם יש ב"ד שם נותן לב"ד ועוד דאמר בגמ' (דף קד.) שליח ב"ד פסיקא ליה מילתא ל"ש עשאו נגזל ל"ש עשאו גזלן להוליך לנגזל ועוד אמאי קאמר בגמ' דלא מיתוקמא מתני' כר' טרפון והא בפרק המפקיד (ב"מ דף לז. ושם) פריך אמילתא דר' טרפון ושקלי ליה כולהו ואזלי ומשני תני ויניח וע"כ ביד בית דין קאמר כי הא דר' אלעזר בר צדוק דמפיק אליבא דר' טרפון ועוד בגמ' אמאי איצטריך לאתויי דרבי אלעזר ממתניתין ה"מ לאתויי ע"כ נראה דמתני' איירי לענין אחריות הדרך דמיפטר כשיתן לשליח ב"ד ויש לו כפרה מיד ואין צריך לו להמתין עד שיגיע ליד הנגזל כיון שקבלו שליח ב"ד אבל בתקנתא זו לא איירי מתניתין כלל: **ואם** מת יחזיר לבניו. נראה דאתא לאשמועינן דאפילו ליורשים יוליך למדי א"נ אתא למימר דאין חילוק בין שהנגזל קיים בין שהוא מת לענין קרן חומש ואפס כי היכי דיש חילוק בגזלן בין הוא לבניו דבניו אין משלמין חומש על גזל אביהם קמ"ל דלענין נגזל אין חילוק: מניח

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ג מהלכות שלוחין ושותפין הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפד סעיף ג:
קג ב טוש"ע י"ד סי' קעה סעיף ו:
קד ג מיי' פ"ז מהלכות גזילה הלכה ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף א:
קה ד ה מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ב:
קו ו מיי' שם פ"ח הל"א טוש"ע שם סעיף ד:
קז ז ח מיי' שם פ"ז הל' יא סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
קח ט י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

מסורת הש"ס

א) [לעיל דף צג: צו:] ב"מ מג. פסחים לג.], ב) ב"מ סג., ג) שם נה., ד) [לקמן קט.], ה) [עי' תוס' לקמן קד: ד"ה חוץ], ו) ב"מ נד: [ועי' לקמן קד: תוס' ד"ה נתן], ז) [שייך לעמוד הקודם], ח) [ד"ה לאמר], ט) [נ"ל בשבועת עצמו], י) ונשבע על השתי כסף ואח"כ הודה על פרוטה יתר על הפרוטה שהודה כבר א"נ איירי שטענו ב' כסף והודה הכל וכפר פרוטה אחת ונשבע אח"כ על הפרוטה שכפר. העתק מתוספי גרמנות.

* * *

הגהות הב"ח

(א) במשנה אחריו אפילו למדי:

* * *

מוסף רש"י

ופנחיא בעלמא. לשון שימור, כאדם שתולה ממונו באדם חשוב כדי שלא יגזלוהו הימנו (יבמות קטו:). עושין אמנה בפירות. נותנין מעות באמנה כשער של עכשיו שיוצא בשוק על מנת לקבל פירות אפילו יוקירו חטין, ואין עושין אמנה בדמים. לפסוק על הפירות כדי לקבל דמים לכשיוקירו, דכיון דהוי יהיב ואדי שקיל מחזי כרביתא (ב"מ סג.). יוליכנו אחריו אפילו למדי. אם הודה שנשבע לשקר, דלא הויא ליה כפרה עד שיחזירנו לידו ממש ולא לשלוחו, כדכתיב (במדבר ה) ונתן לאשר אשם לו (ב"מ נה.). נתן לו את הקרן. לאחר שנשבע והודה ונתחייב קרן וחומש, ונשבע לו על החומש. שאמר וכפר את החומש ואמר נתתיו לך ונשבע והודה (שם נד:).